ЧЫЛА ЭЛ ПРОЛЭТАР-ШАМЫЧ, УШНЫЗА! Лэнин-Сталин паша вэрч кучэдалаш йамдэ лий!

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЭ
ГАЗЭТ АК: идалыкалан 2 т. 16 ыр. пэл ийлан 1 т. 8 ыр.
1937 ий 1 дэкабрь № 62

МЭ СЭРГЭЙ МИРОНОВИЧ КИРОВЫМ НИГУНАМАТ ОГЫНА МОНДО

Сталин, Киров, Каганович да Микойан йолташ-шамыч парэд гыч пӧртылыт.

МЭ СЭНГЭНА

«... Пӱтынь мландэ шар кок кугу гигантский, но тӧр огыл полушарийлан шэлалтын: иктыштыжэ—йӱд, пычкэмыш да пусталык, шучко шомак—колымаш, вэсыштыжэ—илыш, паша дэн творчэствэ, сэнгаш ӱжшӧ шомак—ончыко у илыш. Йолташ-шамыч, большэвик шамыч дэч пийалан айдэмэ укэ. Ик полушарийыштэ мэ, тэмдан дэнэ пырльа тидэ сэнгышэ знамым ончыко нумал кайэна. Лэнинын туныктымыжлан вэрнэ лийына гын, мэмнан йӧратымэ Сталинын ончыктымыж почэш кайаш тӱналына гын, мэ ойлыманат огыл, сэнгэна».

С. М. Киров. (1934 ий. 4 ийульыштэ ВКП(б) Лэнинград область Комитэтын расширэннэ плэнумышто ыштымэ доклад шэ гыч).

Киров йолташ 1927 ийыштэ пионьэр-шамыч коклаштэ.

МЭМНАН КИРОВ

Лач кум ий ожно сталинский эпохын ик кугу йэнгжэ укэ лийэ. 1934 ий 1 дэкабрьыштэ тул гай большэвик Сэргэй Миронович Кировын шолшо вӱржӧ коштмым чарныш, тудын кугу шӱмжӧ лыпланыш. Лӱддымӧ большэвик, ВКП(б) Цэнтральный дэн Лэнинградский Комитэт сэкрэтарь Сэргэй Миронович Киров шӱдӧ пачаш каргымэ тушман-шамычын пульышт дэнэ колыш.

Подпольно рэвольуционный кружок-шамычын организаторжо, лӱддымӧ полководэц, Йошкар Армийын ик эн смэлый бойэцшэ, мэмнан партийын ик талэ руководитэльжэ, шэмэр калыкын эн чот йӧратымэ йэнгжэ—тэвэ тыгай ыльэ Сэргэй Миронович Киров.

Ну тудым калык тушман шамычын ужмыштат шуын огыл. Нинэ шучко тушманшамыч шкэ шакшэ, вӱран кидыштым Сэргэй Миронович Киров ӱмбакэ шуйэныт. Нуно тидэ шакшэ пашам фашист агэнт-шамыч Троцкист, Зиновьйэв, Камэнэвын кӱштымышт почэш организатлэныт.

Троцкий — калыкын эн осал тушманжэ. Троцкий большэвистский партийын шочм пэрвой кэчыж гычак Лэнин в штарэш, большэвик партий вашт арэш чарныдэ кучэдалын.

Зиновьйэв, Камэнэв да нунын агэнтышт иуда Троцкийын планжым шуктышаш вэрч тӧчэныт. Нуно мэмнан пийалан илышнам шучко, йорлылык, шужымаш, пычкэмыш илыш дэнэ ваш талтышаш вэрч кучэдалыныт. Нуно, калыкын эн осал тушманжэ-шамыч, мэмнан эн чот йӧратымэ эн шэргэ вождь-шамычым пытарымэ дэнэ шкэ планыштым шукташ шонэныт.

Но нинэ каргымэ-шамычлан тидэ ыш логал! Троцкист, буржуазный националист, тулэч моло тушманшамычын пыжашыштым шалатымэ.

Сэргэй Миронович Кировын пуштмо урок гыч мэмнан элысэ шэмэр - шамыч пэш кӱлэшан выводым ыштышт. Нуно тушманын мо гай осал пашам ыштымыжым палэн нальыч. Шкэ бдитэльностьыштым адак кӱшкӧ нӧлтышт. Кугу Сталинын вуйлатымэ совэт калык адак утларак коммунистичэский партий йыр, Иосиф Виссарионович Сталин йыр чумыргыш. Тудо Сэргэй Миронович Киров илышын волгидо примэржэ дэнэ ончыко, у сэнгымашкэ кайэ.

Шкэ илышыжым пӱтыньэк пашазэ классын пашажлан пушо Сэргэй Мироновичын илышыжэ, пашажэ млання, пэлэдалт кушшо совэт йоча-шамычлан пэш чаплэ примэр лийын шогат.

ЙОЧА ВЭРЧ ТЫРШЫШЭ БОЛЬШЭВИК

Сэргэй Миронович йоча-шамычлан коммунистичэский воспитаным пушаш вэрч, тидлан кӱлэш условийым ыштышаш вэрч пэш чот тыршэн.

Мэ ӱлнӧ Сэргэй Мироновичн Кировын йоча-шамыч вэрч шкэ ача сэмын тыршымыжым ончыктэна.

Урицкий Дворэцын кугу залыштыжэ партийын визымшэ областьысэ конфэрэнцийжэ пашам ыштэн. Конфэрэнцийым саламлаш пионьэр-шамыч толыныт. Нуно роза пэлэдыш дэнэ ыштымэ букэтым кондэныт. Сэргэй Миронович трибунышто шогышыжла эрэ шыргыжын, пэш чот совым кырэн. Букэтым нумалшэ изи ӱдыр трибуныш кӱзэн да Кировлан ойлэн:

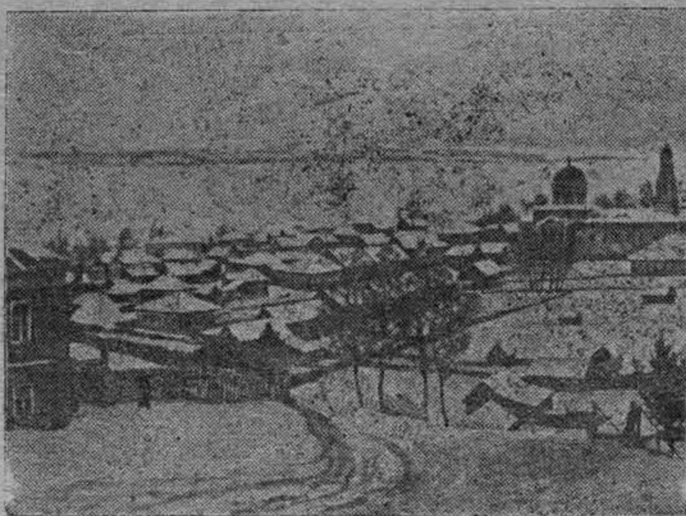
— Сэргэй Миронович, нинэ пэлэдыш-шамычым Лэнинградысэ чыла пионьэр дэн йоча-шамыч лӱм дэнэ мый тланэт пуэм. Мэ тэмдам, Киров йолташ, пэш чот йӧратэна, сандэнак нинэ пэлэдыш - шамычым кондэн улына. Мэ чыла большэвик-шамычым йӧратэна!

Оваций талышнэн. Сэргэй Миронович изи ӱдырым шкэ ачала пэш чот ӧндалын да шупшалын.

Кум ий ожно 6 ийульышто Лэнинград оласэ пионьэр дэн школьник-шамычын кэнэж пайрэмышт эртаралтын. Тидэ пайрэм вэрч Киров кугун тыршэн. Сэргэй Миронович эрдэнэ пэш эр паркыш толын. Тудо кажнэ уголокым, кажнэ аттракционным, кажнэ палаткым ончэн йыр савырнэн. Сэргэй Миронович чыла мэлочыш пурэн. Вара йоча-шамыч дэнэ пырльа модын, воштылын, канэн.

Тидэ вэлэ мо! Сэргэй Миронович Киров коч кунамат, коч куштат йоча-шамыч вэрч чот тыршэн. Тудо йоча-шамыч дэнэ шкэ ача гай мутланэн, кузэ илымышт, тунэммышт нэргэн йодыштын, ойым пуэдэн.

Сандэнак мэмнан йоча-шамыч Кировым пэш йӧратат ыльэ. Нуно шэргэ Сэргэй Мироновичым нигунамат огыт мондо.

Тидэ уйэзднэ изи Вӱрзым олаш С. М. Киров шочын, йоча годсо жапшым эртарэн.

109

СЭРГЭЙ МИРОНОВИЧ КИРОВЫН ИЛЫШ КОРНЫЖО

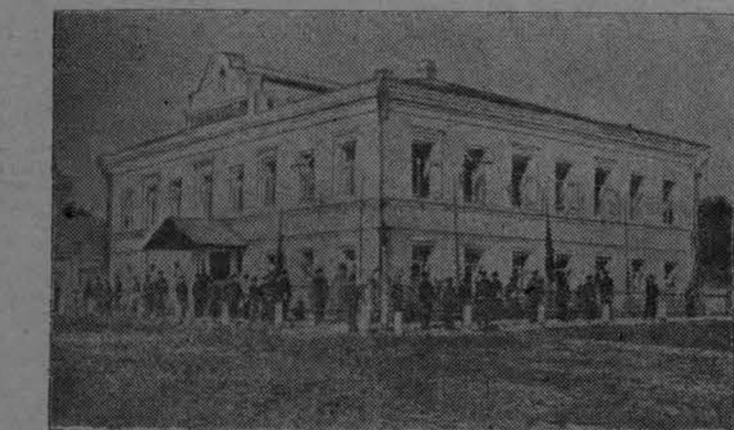
Мэмнан курымын ик эн чаплэ йэнгжэ, Иосиф Виссарионович Сталинын эн лишыл соратникшэ да йолташыжэ—Сэргэй Миронович Киров шкэнжын чыла вийжым социалистичэский рэвольуцэйлан пуэн. Тудо шкэнжын чыла илышыжым шэмэр калыкын, мэмнан йоча-шамычын пийалан илышышт вэрч кучэдалмашкэ пыштэн.

Сэргэй Миронович Кировын йоча годсо жапшэ

Сэргэй Миронович Киров (Костриков—ожнысо фамилыжэ) 1886 ийыштэ шочын. Тудын шочмо вэржэ—уйэзднэ изи Вӱрзым ола, ожнысо Вьатский губэрна, кызыт Кировский область. Сэргэй Мироновичын йоча годсо жапшэ пэш чот нэлын, йӧсын эртэн. Тудо изиньэкак тулыкэш кодын. Сэргэй Мироновичын ачажэ Мирон Костриков йорлылык, орлык илыш гыч лэкташлан Уралыш пашам ычал кайэн да нымогай увэр дэч посна йомын. Ныл ийаш Сэрьожа ача дэч посна кодын, а шым ийаш улмыжо годым тудын аважэ колэн.

Сэрьожа да тудын кок акашт пэш шонго кувавашт дэнэ илаш кодыныт. Кувавашт пэш йорлын илэн, кочкаш-йӱашыжат укэ улмаш. Кувавэжэ пойан-шамычым сӧрвалэн, пыкшэ гына Сэрьожам тулык-шамычым ашнымэ прийутыш пуэн. Сэрьожа школышто чот тыршэн, пэш сайын тунэмын, ик класс гыч вэс классыш эрэ наградэ дэнэ вончэн. Тудо пэш сайын сӱрэтлэн моштэн. Мэ тачысэ номырэш тудын школышто ыштымэ сӱрэт-шамычшым пуртэна.

Отличнэ тунэммыжланак Сэрьожа Казанский низший мэханико-тэхничэский училищыш тунэмаш пурэн кэртын. Кэнгэж каникул жапыштэ тудо шочмо вэрышкыжэ, Вӱрзым олаш толын. Тушто политичэский ссыльный-шамыч дэнэ пырльа ушнэн, нунын дэч рэвольуционный литэратурым н а л э д э н лудын. Вашкэ гына Сэрьожа шкэак гэктографым ыштэн, рэвольуционный листовко-шамычым йышт пэчатлэн да ола мучко шаркалэн.

Вӱрзым оласэ училищэ. Тыштэ 1897 ий гыч 1901 ий мартэ С. Костриков (Киров) тунэмын.

Кировын рэвольуционный пашажэ

Сэргэй Миронович Киров Казанский училищым тунэмын пытармэкыжэ, 1904 ийыштэ тэхнологичэский институтыш тунэмаш пурашлан Сибирьыш, Томск олаш кайэн. Тыштэ самырык Киров пашазэ-пэчатник-шамыч дэнэ палымэ лийын да нунын дэнэ кылым кучэн. Пашазэ-шамыч коч рэвольуционный кружокыш пурэн да вашкэ большэвик партийын члэнжэ лийын.

1905 ийыштэ Кировын пэрвой бойэвой крэщэньыжэ лийын. Томскышто рэвольуционный дэмонстраций йамдылалтын. Дэмонстраций вооружонный лийжэ манын Сэргэй Миронович чот тыршэн. Киров дружиник-шамычым вуйлатэн нангайэн, тудо шкэ йолташыжым, знамьым нумалшэ, пашазэ Кононовым лӱдэ оролэн кайэн. Олан главнэ урэмыштыжэ жандарм дэн городовой-шамыч дэмонстрацэ ӱмбак кэржалтыныт. Тушак знамэносэц Кононовым пуштыныт. Тудо кастанак смэлый да лӱддымӧ Киров, полиций-шамычын оршыла кэржалтмышт ӱмбачат, Кононовын колышо капшым ычал муын да тудын онгэшыжэ шылтымэ йошкар знамьым нумал кайэн.

Ик мыньар кэчэ эртымэкэ полиций-шамыч Кировым арэстоватлэныт. Тылэч вара Сэргэй Мироновичым мучашдымын арэстоватлымаш да тьурмаш пэтырэн орландырымаш тӱналэш. Тудым Томскышто кум кана арэстоватлат, Иркутскышто поктат, Владикавказэш кучат да конвой дэнэ мӧнгэш Сибирьыш орландарэн нангайат. Но полиций-шамычын поктымыштат, арэстоватлымашат, тьурмаштэ орландармашат Сэргэй Мироновичын рэвольуционный вийжым пудыртэн кэртын огытыл. Мӧнгэшла, тидэ чылажат Кировын характэржым шуарэн. Арэст шамыч коклаштэ Кировым тӱрлӧ форман рэвольуционный пашаштыжэ ужаш лийэш. Киров коч кушко кайа гынат, шкэ пэлэнжэ Лэнин дэн Сталинын тул шомакыштым нангайа да шэмэр калык коклашкэ шара.

Киров—граждан сар фронтлаштэ

1917 ий. Сэргэй Миронович Киров—Кавказыштэ. 1917 ийыштэ шыжым Киров Пэтроградыш, Совэт-шамычын кокымшо Всэроссийский Сйэздышкыжэ кайа. Тыштэ тудо Октьабрьский вооружонный восстанийыштэ участвоватла.

Граждан сар ийлаштэ Сэргэй Миронович Киров Йошкар Армийын ик эн талантливый полководэцшэ лийэш. Тудо жапыштэ Киров луатикымшэ армийын Рэвольуционно войэннэ совэтшын члэнжэ лийын.

„...Пока Астраханский крайыштэ кэч ик коммунист уло гын, Волга эҥэрын иксажэ Совэтский лийын, кызытат Совэтский да ончыкшат лийэш",—манын Киров ойлэн. Астраханьым доблэстнэ аралышэ-шамычын гэроизмыштым пӱтынь эл ӧрын ончэн. 1919 ийыштэ шыжым луатикымшэ армий Кировын ыштымэ планжэ почэш наступлэньыш вончэн да ошо шамычым кырэн шалатэн.

1921 ий кэнгэж гыч Сэргэй Миронович Киров—Азэрбайджан Коммунистичэский партий Цэнтральный Комитэтын сэкрэтарьжэ. Сэргэй Миронович тыштэ Лэнинско-Сталинский национальный политикым илышыш пуртышаш вэрч кучэдалэш. Тудо троцкист дэн националист-шамычым разоблачитлэн, партийный организацийым пэнгыдэмдэн, воспитатлэн.

Баку шкэтын пӱтынь элым нэфть дэнэ снабжатлэн. Нэфтьым шукырак!—Эл тыгай трэбованьым шындэн. Киров кажнэ кэчым гайак нэфтьым лукмаштэ лийэдэн, нэфтьым лукмо пашам тунэмын, тудым виктарэн колтэн. Сандэнак нэфтьанной промышлэнность чот кушкаш тӱҥалын.

Киров—Лэнинград большэвик-шамычын руководитэльжэ

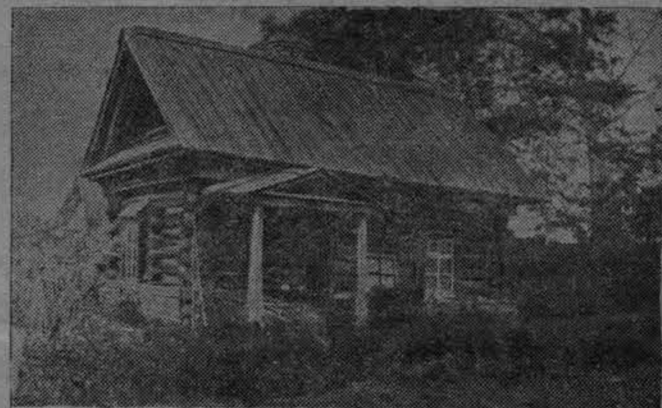
Партийын XIV сйэздшэ дэч вара, 1926 ийыштэ партий Сэргэй Миронович Кировым Лэнинградыш колта. Тидэ жапыштэ партийын эн осал тушманышт—Зиновьйэв, Камэнэв да нунын агэнтышт партийын Цэнтральный Комитэтшэ ӱмбак атакым ыштылаш орышыла пижыныт. Нуно партийын Цэнтральный Комитэтшым лэнинский корно гыч ӧрдыш шӱкалаш тӧчэныт. Лэнинградыштэ Киров рэвольуцийын тушманжэ-шамычым разоблачитла да шалатэн пытара. Киров Лэнинградский партийный организацийым тушман шамыч дэч эрыкта, тудым Цэнтральный Комитэт дэн Сталин йолташ йыр чумыра. Киров Сэргэй Миронович Лэнинград пашазэ-шамычын чот йӧратымэ вождь лийэш.

Социализмын тушманжэ-шамычым, троцкист, зиновьйэвэц, бухаринэц шамычым чаманыдэ разоблачитлышэ, кырэн лаштыртышэ Сэргэй Миронович Киров шэмэр калыкым пэш йӧратэн. Тудо шкэнжын чыла илышыжым мэмнан элын куатшым, вийжым пэнгыдэмдымашкэ, пашазэ, колхозник да служышо шамычын илышыштым зажиточныйым, культурныйым ыштымашкэ пыштэн.

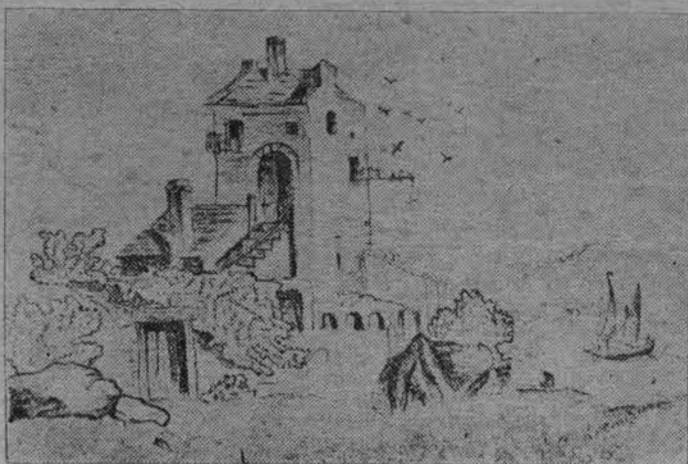
Троцкистско - Зиновьйэвский фашистский бандит-шамыч шкэ шакшэ, вӱран кидыштым калыкын эн чот йӧратымэ, лӱддымӧ вождьжо, тул гай большэвик, Сталин йолташын кугу соратникшэ да йолташыжэ—Сэргэй Миронович Киров ӱмбак шуйышт.

Шкэнжын илышыжым пӱтыньэк шэмэр калыкын пашажлан пуыо Сэргэй Миронович Киров нэргэн шарнымаш коч кунамат калыкын шӱмыштыжэ лийэш.

Кугу Иосиф Виссарионович Сталин йыр чумыргышо мэмнан партий, мэмнан кугу калык чыла тушман-шамычым вожыштгэ кӱрышт кышкэн йӧршын пытара.

Уржум оласэ Самарцэвых-шамычын моча. Тыштэ С. Костриков шкэ ыштымэ гэктографэш прокламацийым пэчатлэн.

С. Костриковын (Кировын) школышто сӱрэтлымыжэ.

2-шо могыр „Йамдэ лий".

Лэнинградыштэ С. М. Кировлан памӓтник

Скульптор Томский С М. Кировлан памӓтник проэктым ыштэн шуктэн, тудо Лэнинградэш, Киров плошадьэш лийшаш. Сэргэй Миронович пурла кидым кӱшкӧ нӧлталын ончыкыла тыршымашыжэ ончыкталтын.

Сэргэй Миронович фигурын кужутшо—8½ мэтр. Чумыр памӓтникын „кӱкшытшӧ—15 мэтрат пэлэ.

Киров площадьэш памӓтникым сооружитлаш йамдылалташ тӱҥалмэ. Сэргэй Мироновичын фигуржо да барэльйэфшэ бронзо дэнэ ышталтэш.

(„Лениградская правда" газэт).

С. Костриковын (Кировын) школышто сӱрэтлымыжэ.

АВАДА дэн АЧАЛАНДА ЛУДСА, УМЫЛТАРЫЗА!

СССР ВЭРХОВНЫЙ СОВЭТ ДЭПУТАТЫШ МАРИЙ КАЛЫКЫН КАНДИДАТШЭ-ШАМЫЧ

ЗИНОВИЙ ЙАКОВЛЭВИЧ ЖАДНОВ

Зиновий Йаковләвич йорло пашазә йәмаш шочын. Тудын ачажә капиталист кашакын фабрикыштыште сутка мучко малыдә пашам ыштән, икшывыжә-

шамычым ончән кушташ тыршән гынат, кәртын огыл. Тидын дәнә Зиновий Йаковләвич 12 ийашак шкә шотшо дәнә тарәш пашам ышташ тӱңалын. Пәрвойжо Бугровын киндә пыштымә промышленностьыштыжо подым әрыктән илән.

Тидә чыташ лийдымә нәлә паша гыч тудлан кайаш пернән. Пашам йатыр жычалмекә Малитовскийфабрикыш (кызыт „Красный Октьабрь") шогалын. Тушто вийан пашам ыштышә большәвик организаций лийын. Зиновий Йаковләвичат большәвик шӱлышэш шуаралташ тӱңалын. Большәвик Мьасников тудлан большәвистский литературым пуән погынымашыш, митингыш коштыктән.

Октьабрь рәвольуций лиймәк 15 ийаш Зиновий Йаковләвич профтәхнический школыш тунәмаш пурән, сләсарь лийын ләктын. Вара „Красное Сормово" заводышто пашам ыштән. 1920 ийыштә комсомолыш пурән. Комсомол пашам чот ышташ пижэш, йачейкә-шамычым организоватла. „Красное Сормово" заводысо комсомол комитәтын, вара Нижегород ола комсомол комитәтын сәкрәтарьжә лийын.

Производство дәч кӱрылтдә комсомол пашам, моло общәственнә пашам ыштән гынат, кас йыда тунәмаш коштын, ән сайын тунәмын.

1929 ий дәч вара Зиновий Йаковләвич әрә партийнә ответственнә пашашта шога. Кәчын гайак кушшо, пәнгыдә большәвикым ВКП(б) Горький крайком шкә аппаратышкыжә налын. Тушто культур сәктырым, вара Совәтско-торговый отдәлым вуйлатән.

Зиновий Йаковләвич кугу Сталинын ик ән лишыл соратникшә дәнә—А. А. Жданов дәнә, Прамнәк, Ю. М. Каганович дәнә пырльа пашам ыштән, Горький парторганизацийэш кушкын, шуаралтын.

Тәний ВКП(б) Центральнә Комитәт Ч. И. Врублэвский йолташым шкә распорьажэньышкыжә налмыжә дәнә, ВКП(б) обком пләнум Зиновий Йаковләвичым ВКП(б) обкомын сәкрәтарьжылан сайлән.

Шәрнур районысо МТС-лаштә, колхозлаштә әртышә погынымаш-шамыч Зиновий Йаковләвичым СССР Вәрховный Совәтын Ушәм Совәт дәпутатыш кандидатлан выдвигатләныт.

Марий рәспублик шәмәршамыч партийын талә әргыжым, пәнгыдә большәвик—Зиновий Йаковләвич Жаднов йолташ вәрч йӱклаш тӱңалыт.

Василий Дмитрийэвич ОРЭХОВ

Пәктубай район, Прамнәк лӱм колхозым чумыр Марий рәспублик пала. Тидә колхоз мәмнан рәспубликын ик әң ончыл колхозшо. Прамнәк лӱм колхозысо колхозник-шамыч улан илышыш пәш пәнгыдын шогалыныт.

Тидә колхозын тынарә кугун ончыко каймыжә—тын большәвикла вуйлатымаштә. Тыгай вуйлатышыжә—Василий Дмитрийәвич Орәхов.

Орәхов йолташ 1907 ийыштә Пәктубай район Ӱлыл Чиркә йалэш шочын. 1921 ийыштә тӱңалтыш школым тунәмын пытарән. 1929 ий мартә шкә пошкудыжо-шамыч сәмынак озанлыкыштыжә пашам ыштән илән. Шәмәр-шамыч коклаштә общәственнә пашам әрәак активнә ыштән. Василий Дмитрийәвичын тыршымыжым кажнат шижын. Садлан Чиркә йал совәтысә шәмәр-шамыч 1929 ийыштә тудым йал совәт вуйлатышылан сайлэныт. Тидә пашам Орәхов йолташ 1930 ий мартә ыштән шогән.

1931 ийыштә йалэшыжә „Мари Ушәм" колхозым почын. Вара тидә колхоз „У вий" колхоз дәнә ушна. Колхозлан Прамнәк лӱм пуалтэш. 1934 ий фәвраль тылзә гыч тачә мартәат Орәхов йолташ Прамнәк лӱм колхозым вуйлата.

Орәхов йолташ вуйлатымә почәш Прамнәк лӱм колхоз чот пойән. Тудын шуко тӱрлӧ машинажә-шамыч улыт. Автомобильжат уло. Шуко вольыкым ашна. Школ, клуб, йоча сад, йасльә уло. Колхозник-шамычын ларышт киндә дәнә тәмын. Прамнәк лӱм колхозын сәнгымашыжым шотлэнат пытараш ок лий. Тошто йорло, пычкәмыш Чиркә йал ындә укә. Кызыт большәвистский колхоз, улан колхозник-шамыч вәлә улыт.

В. Д. Орәхов—совәт калыкын чаплә әргыжә, чын комсомолэц. Колхозым сайын вуйлатымыжлан шуко кана прәмийым налын.

Лэнин—Сталин партийлан мучашдымын прәданнә Орәхов йолташым Оршанкә избиратэльнә округысо шәмәр-шамыч СССР Вәрховный Совәтын Национальность Совәт дәпутатыш кандидатлан выдвигатләныт. Тудын вәрч нуно 12 дәкабрьыштә шкә йӱкыштым пуат.

ВАСИЛИЙ НИКОЛАЙЭВИЧ БОГДАНОВ

Вәрховный Совәтыш кандидат-шамычым паләмдаш тӱгалмә нәргән увәр ты мәнмаш чумыр әлым авалтыш. „У Льаждӱр" колхозысо колхозник-шамычат рӱжгә погынән шкә кандидатышт нәргән каңашаш пижыч. „Мәмнан әң сай кандидатна Василий Николайәвич Богданов лийже" манын шонымым кажнә колхозникын, колхозницан ушыштышт пӧрдаш тӱңальә. Иктә коддә рӱжкыдым нӧлдалын Богданов йолташын кандидатуржым выдвигатлаш пунчальыч. Тыгай пунчалымак чумыр Кужәнгәр районысо пашазә, колхозник, служышо, тунәмшә-шамычын погынымашышт луктыныт.

Василий Николайәвич 1913 ийыштә Кужәнгәр район Кугу Льаждӱр йалэш шочын. Тудо альә пәш самырык. Тудо совәт власть годым, пийалан, әрыкан илышәш кушкын, пәнгыдәмын. 1931 ийыштә Льаждӱр йалэш колхозым органзоватлымаштә пәш активнә кучәдалын.

1932 ийыштә тудо йалсовәт сәкрәтарьлан сайлалтын. А 1933 ийыштә избиратэль-шамыч йал совәт вуйлатымә пашам ӱшанән пуэныт. Тидә кугу пашам чәсть дәнә шукташ пижын. Тыгә Льаждӱр йал совәтым рәспубликыштә ик ән ончыл йал совәтыш лукто. Кызытат йал совәт вуйлатышылан шога.

Василий Николайәвич Богдановым йал совәт кӧргыштӧ вәлә огыл, район

кӧргыштат чылан палат. Тудым изижат, кугужат палат. Тудо колхозник-шамычын улан, культуран илышышт вәрч пәш тыршән шога. Йоча-шамычлан тунәмашышт чаплә школ лийжә манын тырша.

Лэнин—Сталин партийын пашажлан Василий Николайәвич мучашдымын прәданнә. Тудо комсомол организацийэш шуаралт кушкын.

Кужәнгәр избиратэльный округысо шәмәр-шамыч талә вуйлатышә, организатор Богданов йолташым СССР Вәрховный Совәтын Национальность Совәт дәпутатыш сайлаш шкә

АЛЭКСАНДР ИВАНОВИЧ ФЭДОРОВ

Алэксандр Игнатьйәвич Фәдоров 1904 ийыштә Ӱлыл Мушко йалэш (Шәрнур район), йорло крәсаньык йәшәш шочын. Тудын йоча годсо илышыжә, моло йорло крәсаньык йоча-шамычын илышышт гайак лийын. Йәшыжын киндыжә ныгунамат идалык мучко кочкаш ситән огыл. Ушкалышт, имньышт лийын огыл. Иктаж курика киндым кычал налашлан 11 ийашак вольыкым кӱташ тӱңалын. Кум ий изи икшывә шуко йӱштӧ-шокшым чытән, шинча вӱдым йоктарән вольык почәш курштальштын. Тәлә жапыштә кулак Ивановлан тарәш пашам ыштән. Канышым шинчыдә, ӱжара гыч ӱжара мартә пӱжалт-нойән пашам ыштән гынат, курика киндым вәлә налын.

Октьабрь рәвольуций чумыр әл шәмәр калык дәнә пырльа Алэксандр Игнатьйәвичланат пийал илышым кондыш. 1930 ийыштә „У кәчә" колхозыш пурән. Колхозышто ик әң чәстнә колхозник лийә. Кладовщиклан, кассирлан шогэн. А варажә колхозник-шамыч адакат кугу пашам ӱшанән кучыктат. Колхоз вуйлатышылан сайлэныт.

Талә, бәспартийнә большәвик колхозым вийангдышаш, пойдарышаш вәрч чот кучәдалэш. „У кәчә" колхоз кәчә йыда әрә ончык да ончык кайа. Колхозник-шамыч улан, вәсәлан илат. Тәний трудодэньлан 20 килограм дәнә пырчан киндым налыт.

Алэксандр Игнатьйәвичын вуйлатымә колхозышто культур пашам кумдан шарымә. 27 озанлыкан колхозышто 7 йәнг кыдалаш школым пытарән. Кызыт 3 йәнг кыдалаш школышто, 40 нарә йоча-шамыч пәлә кыдалаш школышто тунәмыт. Колхозник-шамыч 22 әкзәмпльар газәтым, 3 әкзәмпльар журналым налыт.

Фәдоров йолташым колхозник-шамыч пәш чот палат. Тудым чумыр Шәрнур район колхозлаштә шинчат, йӧратат. Садын дәнак чумыр районысо пашазә, колхозник, служащий, тунәмшә-шамыч Алэксандр Игнатьйәвичым СССР Вәрховный Совәтын Национальность Совәт дәпутатыш выдвигатләныт. Тидә ӱшанлә йәнг вәрч, калыкын чаплә әргыжә вәрч Шәрнур избиратэльный округысо избиратэль-шамыч шкә йӱкыштым пуаш тӱңалыт.

Сайлымэ положэньым туныктэм

Мый Вэликополь пэлэ кыдалаш школышто тунэмам. Вэрховный Совэтыш сайлымаштэ пионьэр-шамыч могай полышым пуэн кэртыт, палэн налынам.

Школ гыч толын извиш каналтэмат, уроклан йамдылалтам. Вара авамлан каласэм:

—Авай, ындэ совэтыш сайлымэ нэргэн тунэмаш тӱҥалына.

—Ибра,—манын авам вашмутым пуа.

Тачэ мый шкэнан Оршанкэизбиратэльнэ округ гыч Национальность Совэт дэпутатыш кандидатым ойрымо нэргэн ойлэм:

—Мэмнан избиратэльнэ округна кандидатлан Пэктубай районысо Прамнэк лӱм колхоз прэдсэдатэль Орэховым палэмдэн. Тудын вуйлатымэ колхозым кӧ ок шинчэ гын? Чумыр рэспублик шинча. Путырак талэ йэҥ. Прамнэк лӱм колхозын клубжо, школжо, пэш шуко вольыкшо, киндыжэ, автомобильжат уло. Орэхов йолташын пэш сайын вуйлатымыжэ дэнэ колхозник-шамыч тышкэ шуыныт...

Вара Озаҥ избиратэльнэ округ гыч Национальность Совэтыш кандидатлан выдвигатлымэ Отто Иульйэвич Шмидт нэргэн, Иошкар Ола избиратэльнэ округ гыч Ушэм Совэтыш выдвигатлымэ кандидат Г. И. Игнатьйэв нэргэн авамлан сайын умылтарышым. Ындэ мыйын авам кӧн вэрч йӱклаш тӱҥалшашыжым пала.

Волков Арсi.

Павлик Морозов вэргэн ойлышна

Тидэ кэчылаштэ мэмнан отрьад сборна эртыш. Сборышто Павлик Морозовын илыш корныжым да тушман ваштарэш кучэдалмыжым утларак палэн нална.

Вара мурышна, куштышна, патэфоным шоктышна.

Мэмнан пийалан илышнам кӱрлаш тыршышэ тушман-шамыч ваштарэш мэат Павлик Морозов сэмын кучэдалаш тӱҥалына.

Сборна сайын эртыш. Толшаш сборнам адакат сайынрак эртарышаш вэрч кызытак йамдылалташ тӱҥалын улына.

Зорин К.

Шэрнур район, Кугу-Шокшэм пэлэ кыдалаш школ.

Сэминар эртаралтэ

Роҥго районысо школлаштэ историйым туныктышо-шамыч дэнэ тидэ кэчылаштэ сэминар эртаралтэ. Сэминарыштэ СССР историйым кузэ туныктышаш нэргэн лончылалтэ.

Н. Ласточкин.

Роҥго район, Манан-Мучаш тӱҥалтыш школышто туныктышо.

Иошкар-Ола пионьэр пӧртысӧ да йоча тэхничэскэ станцийысэ фотольубитэль-шамыч занъатьийыштэ.

ПИОНЬЭР-ШАМЫЧЫН КУАНЫМЭ КЭЧЫШТ

Пионьэр сборышто В. Ф. ПИКИНА лийын

24 нойабрь. Канымэ кэчэ. Иошкар-Оласэ пионьэр-шамычын посна куанымэ кэчышт. Нуно строй дэнэ оласэ пионьэр сборыш погынат. Кажнын оҥыштыжо йошкар галстук ала куш ш у м э ш волгалтэш. Чурийыштышт пытыдымэ куанымаш!

11 час жап. Чодра-тэхник институтын актовый залжэ пионьэр-шамыч дэнэ тэмын. Мурымаш, мутланымаш, воштылмаш йӱк дэнэ зал кӧргӧ шэргылтэш. Тышкэ тачэ 1400 утла пионьэр погынэн

Погынымашым ВЛКСМ Иошкар-Ола горком сэкрэтарь Мэлэдин йолташ почэш.

—Пионьар-шамыч, тачэ мэ тышкэ Вэрховный Совэт дэпутатыш марий калыкын кандидатыштым—Совэт Ушэм гэрой О. Ю. Шмидт, В. Ф. Пикина да Г. И. Игнатьйэв йолташ-шамычым саламлаш погынэн улына. (Сово кырымаш кӱдырчыла шэргылтэш, оркэстыр „Интэрнационалым“ шокта). Совэтыш сайлаш йамдылалтмаштэ пионьэр дэн тунэмшэ-шамычат вийан полшат. Тэвэ Сидорова Вальа, Лэбэдэва Нина, молат Вэрховный Совэтыш Сайлымэ нэргэн шуко кнагам ужалэныт. Пионьэр-шамыч ачаштым, аваштым туныктат—манэш Мэлэдин йолташ.

Пэш кужун сово кырымаш, „ура“ кычкырымаш дэнэ прэзидиум сайлалтэш. Пэрвой мутым пионьэрка Жэлудкова налэш. Мый,—манэш,—Ж э л у д к о в а,—Шмидт, Пикина да Игнатьэв йолташ шамычым мэмнан избиратьэльный округэш йӱклалташ кэлшымыштлан шокшын саламлэм. Мэ пийалан, вэсэлан илэна. Тӱньаштэ мэ гына тунэмаш праван улына. Мланна тыгай пийалан илышым эн чот йӧратымэ Иосиф Виссарионович Сталин пуэн. Мэ Вэрховный Совэт дэпутатыш кандидатлан ойырымо-шамыч вэрч шкэнан йэшыштына умылтараш тӱҥалына. Сайлымаштэ моло сэмынат кугун полшэн шогэна. Вийан лийышт Вэрховный Совэт дэпутатыш кандидат шамыч (**Кужун сово кырымаш**).

Мут марий калыкын кандидатшэ ВЛКСМ ЦК сэкрэтарь Валэнтина Фэдоровна **Пикина** йолташлан пуалтэш. Пикина йолташ пионьэр-шамычым саламлэн ойла:

Мэмнан коммунистичэский партий, Сталин йолташ пийалан совэт йоча-шамыч вэрч пэш чот тыршат. Тэ пийалан совэт элыштэ куанэн, вэсэлан илэда. Сайын тунэмаш да Лэнин-Сталин пашам шуктышашлан йамдылалташ тэндан ончылно задачэ шога Кужу ӱмыран лийжэ мэмнан мудрый Сталин йолташ! (**Ура кычкырмаш**).

Погынымаш мэмнан вождьна, туныктышына—Иосиф Виссарионович Сталин лӱмэш, кугу Лэнин—Сталин партий лӱмэш, кугу Сталинский Конституций лӱмэш чот совым кырыш, „Ура“ кычкырыш.

Погынымаш дэч вара сылнэ концэрт лийэ. 5-шэ номыран школысо Сэмон Алэксэйэвич Логиновын вуйлатымэ хоровой кружок „Песня о Сталине“ да моло муро-шамычым пэш сайын мурыш.

Ильан Йапык.

ЗАДАЧЭ-ШАМЫЧ

Могай нэлытэн кир шамыч лийыныт?

Тэндан ныл кир уло. Нунын нэлытышт пуд мартэ. Нинэ кир-шамыч дэнэ ик крэнга гыч тӱҥалын ик пуд мартэ вискаш лийэш. Могай нэлытан кир-шамыч улыт, кӧ пала?

Косолоп район, Мари Пильамарий пэдучилищыштэ тунэмшэ.

Йэгоров Д.

Тыштэ мом возымо?

Й Й Й Й Й Й Й Й Й Й

Нинэ буква-шамычым сайынрак шоналтэн лудса. Тыжэч ик мут лэктэш. Могай мут, палыза.

Йошкар-Ола район, Кузнэцово пэдучилищыштэ тунэмшэ.

Фэдотов Ваньа.

Кунар йоча модын

Кок тӱшка модыш дэнэ модыныт. Пар дэнэ модаш кӱлын. Кок тӱшкаштыжат пар дэнэ модаш ик йэҥ гыч ок ситэ. Ик тӱшкажэ гыч ик йэҥым налын вэс тӱшкашкыжэ кусарэт гын, кокытыштыжат тӧр лийэш. Вэс тӱшкажэ гыч налат гын, пэрвой дэч кок кана утларак лийэш.

Чылажэ кунар йоча модын, палыза. Кажнэ тӱшкаштыжэ кунар йоча лийын?

Шабруков Н.

Мэмнан шумовой оркэстрна уло

Мэ, Шэрнур район, Марий-Сола пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ-шамыч, школыштына струнный оркэстрым организоватлышна. Тидэ кружок пашаш талын пижэ.

Шукэртэ огыл мэ шумовой оркэстр дэнэ „У йал“ колхозышко мийышна. Колхозник-шамычлан мэмнан выступлэньына пэш кэлшэн.

—Тыгай сылнэ концэрт дэнэ мэмнан дэкэ чӱчкыдынрак толэдыза,—маныт колхозник-шамыч.

Васильйэв М.

Утрэнник вэсэлан эрта

Мэмнан Арын пэлэ кыдалаш школышто утрэнник вэсэлан эрта. Тушто тӱньамбал положэньэ нэргэн увэртаралтэш. Вара почэламутым, йомак-шамычым ойлэна.

Утрэнник арньалан кок кана эртаралтэш.

Краснов Й.

Морко район.

Мэмнан звэно 13 экзэмпльар газэтым налэш

Мэ Роҥго район, Кужмарий пэлэ кыдалаш школысо пионьэр отрьадын Долорэс Ибаррури лӱмэш звэношто шогэна. Мэмнан звэно эн ончылно. Звэношто шогышо шамыч 13 экзэмпльар тӱрлӧ газэт-шамычым налыт. Загайнов Вачи дэн Мочайэв Тольа кум тӱрлӧ газэт гыч налыт.

Волков дэн Загайнов.

Киртайэв Микывыр музыкант лийэш

Киртайэв Микывыр музыкым пэш йӧрата. Тудо кызыт гармонь дэнэ куштымо мурым, молымат сылнын шокташ тунэмын.

— Мый ончыкшо талэ музыкант лийам,—манэш Киртайэв Микывыр.

Загайнов М.

Роҥго район, Руйа-сола пэлэ кыдалаш школ.

◆◆◆

Шарадым палэныт

23 нойабрьыштэ л э к ш э „Иамдэ лий“ газэтыштэ пэчэтлалтшэ Фэдотов Ваньан шарадыжлан шуко йоча-шамыч отвэтым колтэныт. Эн ончыч Кожлайэр пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ (Морко район) Сэргэйэв Алэксандр дэн Торйал пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ (Торйал район) Смирнов И. палэныт. Шарадын отвэтшэ—лум.

Ответственный редактор—
К. А ЛЭНСКИЙ.

... № А-532 Тираж 15630 экз. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком орган. Савыктышэ „М. К.“